

## Jeremiás és az Ige

Lekció: Jn. 21.15-25  
Textus: Jer. 42.1-43.7

2009. jan. 4.  
Gazdagrét

### Jeremiás életének vége: hűség az Igéhez

A ma olvasott részben Jeremiás próféta életének általunk ismert utolsó fejezetéhez jutottunk. Sokatmondó az a tény, hogy Jeremiás könyvéből – valamint más bibliai dokumentumból – nem tudjuk meg, hogyan fejeződött be a próféta élete. Csak feltételezhetjük, hogy Egyiptomban, „a hamis istenek és megszegett ígéretek földjén” (Kidner, 118) érte a halál, egy olyan országban, ahová erőszakkal hurcolták el. Hogyan áll előttünk a próféta életének végén? Hogyan viszonyul az Úrhoz és a küldetéshez akkor, amikor az általa meghirdetett teljes összeomlás bekövetkezett, Jeruzsálem romokban áll, a templomot a földdel tették egyenlővé, szent felszerelését a babiloniak elvitték, és a nép jelentős részét Babilonba hurcolták fogságba? Már az is sokat elmond Jeremiásról, hogy miután őt magát is vasra verve vitték Babilon felé, egyenesen Nebukadneccár császártól jött a parancs a menetet irányító Nebuzaradán testőrparancsnoknak, hogy Jeremiás prófétát szabadon kell bocsátani, és maga döntheti el, hogy Babilonba menjen, ahol nyilvánvalóan gondoskodtak volna róla, vagy pedig visszatér az elpusztult városba. Jeremiás az utóbbit választotta a kényelmes babiloni nyugdíjas évek helyett.

*„Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljetek életük végére, és kövessétek hitüket.”* (Zsid. 13.7) – hangzott a tanács az első keresztény közösségekben. Nem csak az minősít egy vezetőt, hogy mit tett életében, de különösen az, hogy hogyan fejezte azt be. Az utolsó évek, az utolsó tettek megkoronázhatják vagy hiteltelenné tehetik az előző évek munkáját az Ige szolgálatában. Ezért ma azt vizsgáljuk meg, hogyan viszonyult Jeremiás elhívásához, az Úrhoz, az ő Igéjéhez életének utolsó szakaszában. Mindezt pedig annak fényében látjuk, hogy hogyan viszonyultak az Igéhez a Jeruzsálemben maradt kevesek. A kérdést így foglalhatjuk össze, és tehetjük fel a magunk számára is: Ki hűséges az Igéhez?

#### *I. A vezetők és az Ige: a hűség pillanatnyi szándéka*

Jeruzsálemben kritikus a helyzet. Nebukadneccár Gedalját tette meg helytartónak, Júda irányítójának. Azokhoz, akiket még arra sem tartottak méltónak, hogy fogságba vigyék Babilonba, csatlakoztak azok, akik visszatértek a környező országokból, ahová korábban menekültek. Gedaljá ezekkel a szétszóratásból összegyűltekkkel, valamint a maroknyi maradékkal kezdte megszervezni az életet Júdában. Azonban hamarosan meggyilkolta Gedalját Jismáél, egy királyi származású vezető, aki ellen pedig a Gedaljához hű Jóhánán kelt fel. Jóhánán elűzte Jismáélt, de mindezen polgárháborús állapotok közepette távol sem maradt meg az hit és erő, amellyel Gedaljá elkezdte megszervezni az összeomlás utáni életet. Ezekben a véres és

bizonytalan napokban a hatalomra került Jóhánán és társai legfőbb félelme az volt, hogy Babilon megbosszulja az általa kinevezett helytartó meggyilkolását, és ha még maradt valami, azt is elpusztítja. Félelmükben, rettegésükben úgy döntöttek, hogy Egyiptomba mennek. Egyiptomba, ahol nincs háború, nincsenek romok, nincs éhínség, nincs fogság, ahol újat kezdhetnek biztos körülmények között. Egyiptom kiszámítható, Jeruzsálem bizonytalan. Egyiptomban rend van, Jeruzsálemben káosz. Jeruzsálemben ki vannak szolgáltatva Babilonnak, Egyiptomban szabadok.

Ugyanakkor a bizonytalanságban eszükbe jut Jeremiás próféta, és megkeresik őt, nem csak a haderő vezérei, hanem az egész nép. *„Jusson eléd könyörgésünk, és imádkozz Istenedhez, az Úrhoz értünk, és ezért az egész maradékért. ... Mondja meg nekünk Istened, az Úr, hogy milyen úton kell járnunk, és mit kell tennünk.”* Vajon mi áll ennek a kérésnek a háttérében? Talán csak színjáték az egész, hiszen úgyis eldöntötték, hogy mit fognak tenni? Úgy gondolom, nem. Jeremiás hiteles ember lett számukra. Ha korábban azzal vádolták, hogy megőrült, amikor a babiloni pusztulással fenyegetett, most már világos, hogy igaza volt. Ha voltak próféták, akik őt vádolták azzal, hogy hamis próféta, most már bizonyos, hogy Jeremiást valóban az Úr küldte. Ha egyesek szerint pro-babiloni áruló volt, azzal, hogy visszatért Júdába, bizonyította, hogy igazi hazafi. Jeremiás ázsiója megnövekedett, és ezért eljönnek hozzá Jóhánán, a vezetők, és az egész nép, hogy megkérdezzék, mi az Úr akarata. Hűségesek akarnak lenni az Igéhez, Isten szavához.

És bár bizonyos távolságtartás van a szavaikban, hiszen úgy fogalmaznak: *imádkozz Istenedhez, az Úrhoz (kétszer is), nem kell kételkednünk a szándékaikban.* Annyira elkötelezettek, hogy amikor a próféta kész imádkozni – ahogyan ő fogalmaz – *„Istenetekhez, az Úrhoz”,* még esküt is tesznek: *„Az Úr legyen ellenünk hű és igaz tanú, hogy mindent úgy teszünk, ahogyan üzeni általad Istened, az Úr. Akár jó, akár rossz, hallgatni fogunk Istenünknek, az Úrnak a szavára...”* Formális ígéretet tesz a nép Jeremiás, az Úr közvetítője előtt. Esküvel megpecsételt ígéret hangzik el arra nézve, hogy hűségesek lesznek az Igéhez, azt teszik, amit az Úr mond. Arra kötelezik el magukat ünnepélyesen és nyilvánosan, hogy akár tetszik nekik az Úr szava, akár nem, engedelmeskednek az Úrnak. Ennek az ígéretnek párhuzamai Izráel történetének legkomolyabb eseményeihez kapcsolódnak (Ex. 24.3,7; Józs. 24.21, 24; 1Sám. 7.4,6,8.). Feltétlen odaadást és hűséget fogadnak, és nem cinizmus, nem megjátszás ez. Abban a pillanatban, amikor ott állnak a próféta előtt, akit olyan egyértelműen vezetett Isten, komolyan gondolják mindezt. Igen, Egyiptomba akarnak menni, vágyják végre a biztonságot, a kiszámíthatóságot, maguk mögött hagynák a romokat, a véres eseményekhez kötődő helyszíneket, a fájdalmas emlékeket. Ugyanakkor készek az Úr akaratát keresni, és bármi legyen is az, annak engedelmeskedni. Ott és akkor komolyan gondolják esküvel megerősített ígéretüket: *„Az Úr legyen ellenünk hű és igaz tanú, hogy mindent úgy teszünk, ahogyan üzeni általad Istened, az Úr.”*

Tíz nap telt el, és újra ott állnak a próféta előtt Jóhánán, a haderő további vezérei, valamint a nép kicsinyei és nagyjai. *„Így szól az Úr, Izráel Istene, akihez küldtetek engem, hogy terjesszem eléje könyörgéseket: Ha itt maradtok ebben az országban, akkor építelek, és nem rombollok le, elültetek, és nem gyomlállok ki benneteket, mert megbántam, hogy veszedelmet zúdítottam rátok. Ne féljete Babilónia*

királyától ... *De ha az a szándékotok, hogy nem maradtok ebben az országban, és nem hallgattok Isteneteknek, az Úrnak a szavára ... ha ti Egyiptomba szándékoztok menni ... akkor utolér benneteket Egyiptomban a fegyver, amelytől féltetek, és nyomon követ Egyiptomba az éhínség is, ami miatt aggódtok, és ott haltok meg.*” Tíz nap telt el, másfél hét azóta, hogy szívük teljes komolyságával azt mondták, megteesszük, amit az Úr mond. És tíz nappal később, amikor azt hallják, ami nem tetszik nekik, csak annyit mondanak Jeremiásnak: *„Hazugságot beszélsz! Nem üzenté tőled Istenünk, az Úr, hogy nem menjünk Egyiptomba ... Báruk, Nérijjá fia izgat téged ellenünk, hogy a káldeusok kezébe juttasson bennünket...”* Szívük vágya mégis csak felülkerekedik engedelmességükön, a kiszámítható és biztos iránti vágy legyőzi a hit látszólagos bizonytalanságában élt élet alternatíváját. A hűség pillanatnyi szándékán – ami egy csodálatos, lelkesült, önfeladott pillanat volt – túllépve Jóhánán és Júda maradéka Egyiptomba menekült, magukkal hurcolva Jeremiás prófétát.

## II. Jeremiás és az Ige: a próféta örök hűsége

Vizsgáljuk meg az eseményeket Jeremiás szemszögéből! Mit jelent az Igéhez való hűség az ő életében?

Jeremiás ugyanabban a válsághelyzetben él, mint a nép maradéka. A romok, a Gedáljához köthető kezdeti piciny kibontakozást követő véres események, a bizonytalanság ugyanúgy meghatározza őt is, mint a többieket. Ráadásul azt is tudjuk, hogy Jeremiás maga választotta ezt a helyzetet, a néppel való együtt szenvedést.

Az összeomlás óta a próféta „csendben van”. Gedaljá kinevezése óta nem szólalt meg nyilvánosan, de az őt követő véres események közepette sem hirdette az Úr Igéjét. Azután egyszer csak ott áll előtte Jóhánán, a nép vezetője, társai, valamint az egész nép: *„Jusson eléd könyörgésünk, és imádkozz Istenedhez, az Úrhoz értünk, és ezért az egész maradékért. ... Mondja meg nekünk Istened, az Úr, hogy milyen úton kell járnunk, és mit kel tennünk.”* Talán Jeremiás most először úgy érzi, megváltozott a helyzet. Eddig mindig csak ítéletet kellett hirdetnie, amiért jobb esetben csak gúny, rosszabb esetben üldözés, megverés, börtön járt. Nem kérték ki tőle az Úr szavát, de szólania kellett, még akkor is, ha ő már rég feladta volna a prófétai hivatást. De most itt áll előtte az egész nép, és könyörögnek, hogy imádkozzon értük. Talán most végre olyan próféta lehet, aki azt éli meg, hogy népe hallgat Ura szavára. Talán most vége a rombolásnak, a pusztulásnak, az irtásnak, és végre részese lehet az építésnek, a plántálásnak. Ó, mennyire szeretné, ha az Úr akarata irányítaná az eseményeket, ha mindenki hűséges lenne az Igéhez, ha épülnének a romok.

Jeremiás visszavonul imádkozni. Nem mondja azonnal, mi az Úr üzenete, mert nem saját szívét és álmait kívánja hirdetni. Várja az Urat, várja az Igét, míg végül a tizedik napon szól hozzá az Úr Igéje. Amint az Ige kibomlik benne, Jeremiás tudja, hogy baj van. Látja, hogy az Úr irgalmas, és irgalmassá teszi Babilont, de azt is látja, hogy Jóhánán és a nép fogadkozása, fellelkesültsége csak szalmaláng volt. És ezért azt kell mondania: *„Beacsaptátok magatokat, amikor engem Istenetekhez, az Úrhoz küldtetek ... Meg is mondtam ma nektek (amit az Úr üzen), de nem hallgattatok Isteneteknek, az Úrnak a szavára semmiben, amit üzent nektek. Ezért tudjátok meg,*

*hogy fegyver, éhínség és dögvész miatt haltok meg azon a helyen, ahová menni akartok...*” Újra az ítélet egy újra engedetlen népnek, akik a maguk feje után mennek, és megvetik az Úr szavát. Majd miután azt hallja Jeremiás, hogy hazugságot beszél, és nem üzenté Isten ezeket a szavakat, a kevély és keményszívű társaság magával hurcolja Egyiptomba.

A próféta élete végén felcsillan a remény, majd minden odatesz. A lázadókkal megy a pusztulás földjére. Jeremiás élete végén hűséges az Igéhez, ugyanakkor meghurcolt, meghazudtolt, megalázott és megvetett. Ez az utolsó kép: az Igét hirdeti egy olyan közösségnek, amely megveti az Igét, és Jeremiást akarata ellenére egy olyan országba viszik, amiről Isten azt mondta, ne menjenek oda, mert pusztulás vár rájuk.

### *III. Mi és az Ige: pillanatnyi lelkesültség vagy örök hűség?*

A nép maradéka és a próféta eltérő viszonya az Igéhez felteszi nekünk a kérdést: mi hogyan viszonyulunk Istenhez, Isten szavához? A nép maradéka, élükön Jóhánánnal, igazi mai emberek. Addig mennek együtt az Igével, ameddig az nem mond ellent saját elképzeléseiknek, vélt vagy valós érdekeiknek. Végső soron önmaguk önmaguk által felismert, önmaguk által megértett érdeke áll a középpontban, és nem Isten Igéje. Isten akarata egy opció, amelyet érdemes megkérdezni, érdemes számításba venni, hogy azután – megfelelő mérlegelés után – döntsenek róla. Ezzel szöges ellentétben áll, amit mondanak: akár jót, akár rosszat mond az Úr, megteszük. Ebben az esetben az Ige áll a középpontban, és minden Istennek rendeltetik alá.

Hányszor és hányszor jár át bennünket a fellelkesültség tüze, amikor egészen komolyan, teljes odaadással mondjuk: Uram, a tiéd vagyok, és alárendelem magam a te akaratodnak, a te igazságodnak, a te szavadnak, a te Igédnek. És eltelik tíz nap, akár csak tíz nap (akár kevesebb), és amikor Isten Igéje összeütközésbe kerül azzal, amit mi magunknak jobbnak gondolunk, azt mondjuk, hazugság. Nem ezt mondja az Úr Igéje, nem így kell érteni, nem várhatja ezt tőlem az Úr, nyilvánvaló bolondság. Az egyik pillanatban teljes szívből mondjuk, megteszem Uram, bármit is kérj, a másikon pedig készek a kifogásaink, a magyarázataink, az ellenvetéseink. Igazán veszélyes ez akkor, ha még tudatában sem vagyunk annak, ami velünk történik.

Ezen az úton, az Ige megvetése, és a látszólagos biztonság és könnyű élet útján Jóhánán és társai a pusztulásba tartanak. Egyiptom a Szentírásban jelképes üzenet: az a hely, ahonnan Isten kiszabadította az ő népét, megváltotta őket a rabszolgaságból, és ahová ez a hitetlen és elégedetlen nép újra és újra visszakívánkozott. Júda maradéka ott keresi a menekülést, ahonnan az Úr kimenekítette őket. Ott keresik a szabadságot, ahol rabszolgák voltak. És nem ugyanez történik velünk is, amikor Isten Igéjét elhagyva vélünk szabadságot, beteljesedést, bőséget, boldogságot nyerni: visszatérünk oda, ahonnan Jézus Krisztus megváltott bennünket. Megspóroljuk a hitben élt élet bizonytalanságát, kétségeit, a láthatatlan Úrra való támaszkodást, a feltétlen bizalmat, és fellelegezve, hogy biztonságba kerültünk, mert nem kell már a láthatatlanban, az Igében hinni, visszasétálunk a rabszolgaságba. A pillanatnyi fellelkesült hűség emberei örökkévaló rabságban végzik.

Jeremiás ugyanakkor a mindvégig kitartó hűség embere. És éppen ezért kellemetlen, ahogyan ennek a történetnek nincsen vége. Jeremiás hűséges mindvégig, és megalázottságban elhurcoltatik. Nincs Jeremiás történetének egy felemelő befejezése, amely azt mondatná ma velünk, hogy megérte a prófétának mindvégig hűségesnek lenni az Igéhez. Nincs Jeremiás történetében egy olyan zárás, amely azt mondatná velünk, hogy megéri hitben élni, és nem a biztonságra játszani minden körülmények között. Semmi nem bizonyítja, hogy a végén sikeres lett, és ezért ha mi is engedelmesek vagyunk, a végén sikeresek leszünk. Még csak azt sem olvashatjuk ki, hogy Jeremiás sikertelen lett, és ezért nem éri meg Istennek engedelmeskedni. A történet abbamarad, kicsit logikátlanul talán, de mindenképpen nem várt módon. Nem ezt várjuk, mert a hősök regény- és moztörténetei nem ilyenek. Az élet azonban igen gyakran ilyen.

Az elhívás nem bizonyosságra, nem önmagunk biztonságának, boldogságának, céljainak garantálására, hanem követésre szól. Erre hívta el Isten Jeremiást ifjú korában, és ebben állt meg a próféta vénségében is. Az elhívás követésre, az Igének való feltétlen hűségre, Jézus Krisztus iránti, szeretettel és hálával teljes odaadásra szól.

Jézus ezt mondta Péternek: *„Bizony, bizony mondom néked, amikor fiatalabb voltál, felövezted magadat, és odamentél, ahova akartál; de amikor megöregszel, más övez fel téged, és oda visz, ahova nem akarod. ... Kövess engem!”* És Péter és János tudta, hogy az elhívás Péter számára az, hogy élete végén halálával dicsőítse meg az Urat. Hűségesen az Igéhez, és ugyanakkor megalázva. De Péter, még itt is, olyan, mint mi; tudni szeretné a történet végét a másik (János) életében: *„Uram, hát vele mi lesz?”* De a történet vége Jézusnál marad elrejtve: *„Ha akarom, hogy ő megmaradjon, amíg eljövök, mit tartozik rád? Te kövess engem!”*

*„Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik az Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljetek életük végére, és kövessétek hitüket.”* Egyszer majd a mi életünk vége is eljön. Látni és figyelni fogják. Boldogok vagyunk, ha nem a pillanatnyi lelkesedések, hanem az Igének való hűség emberének bizonyulunk azon a napon. **ÁMEN!**